

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN

REMISSYTTRANDE

Diarienummer
V 2024/2144

Datum 2025-01-02

Rektor

Dekan

Yttrande för remissen: Promemorian (S2024/00960) Det europeiska hälsodataområdet – sekundäranvändning och ansvarsfördelning mellan myndigheter delrapport 2

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerade remiss, avger följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av Lupita Svensson, docent i socialt arbete vid Socialhögskolan.

Sammanfattning

Samhällsvetenskapliga fakulteten ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om det europeiska hälsodataområdet (EHDS) och de åtgärder som syftar till att stärka sekundäranvändningen av hälsodata. Förslaget har potential att förbättra datatillgång, forskning och innovation inom socialt arbete och relaterade områden. Samtidigt ser vi flera betydande svagheter som behöver adresseras för att säkerställa att socialtjänsten kan uppfylla sina åtaganden utan att det påverkar kärnverksamheten negativt. De främsta utmaningarna är kopplade till resursbehov, integritetsskydd, och en rättvis fördelning av administrativa krav.

Vi anser att förslaget om det europeiska hälsodataområdet har stor potential att förbättra hanteringen av hälsodata i Sverige. Samtidigt kräver genomförandet en betydande insats för att säkerställa att socialtjänstens unika förutsättningar och behov tillgodoses. Vi uppmanar därför till ett särskilt fokus på de identifierade svagheterna och en förstärkt stödstruktur för de lokala aktörerna.

Nya undersökningar/bakgrundsinfo som bör beaktas

EHDS utgör en del av EU:s övergripande strategi för att stärka tillgången till och användningen av hälsodata på ett säkert och enhetligt sätt inom unionen. Förslaget innebär att Sverige måste anpassa sin datainfrastruktur och sina

myndighetsroller för att möta nya krav, vilket påverkar flera sektorer, inklusive socialtjänsten. Socialtjänsten hanterar redan idag känsliga data och har unika utmaningar, såsom begränsade resurser och kompetensbrist på lokal nivå, vilket gör det viktigt att deras behov beaktas särskilt i den kommande implementeringen.

Forskning (bland annat Ranerup och Svensson, 2023; Suksi, 2021) belyser att införandet av automatiserat beslutsfattande inom välfärdssektorn, exempelvis socialtjänsten kan påverka professionell diskretion och offentliga värden. De fann att teknologins roll i beslutsprocesser kan leda till förändringar i hur socialarbetare utövar sitt professionella omdöme, vilket i sin tur påverkar rättssäkerheten och kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls. Vidare påpekar de att det finns en risk för att teknologin kan begränsa socialarbetares möjlighet att anpassa beslut efter individuella klienters behov, vilket är centralt för socialt arbete

För att säkerställa en framgångsrik implementering av EHDS är det därför avgörande att beakta dessa aspekter och att tillhandahålla adekvat utbildning och resurser till socialtjänstens personal. Detta inkluderar att utveckla tekniska lösningar som stödjer, snarare än ersätter, professionellt omdöme och att säkerställa att automatiserade system är transparenta och rättvisa.

Utredningsförslaget: Avsnitt "3.1 – Nationell datasetkatalog"

Vi ser positivt på förslaget att skapa en nationell datasetkatalog som kan förbättra översikten och nyttjandet av hälsodata.

Följande risker vill vi dock uppmärksamma:

Resurskrävande implementering: Kraven på metadataregistrering och klassificering riskerar att bli administrativt betungande, särskilt för mindre kommuner.

Kompetensbrist: Många kommuner saknar den tekniska och personella kompetens som krävs för att hantera katalogens krav.

Förslag:

- Inför förenklade processer eller undantag för mindre kommuner och socialtjänsten för att minska den administrativa bördan.
- Ge riktat stöd och resurser till kommuner och socialtjänsten för att hantera nya krav på datainmatning och registrering.

Utredningsförslaget: Avsnitt "4.2 Tillsyn och säker behandlingsmiljö"

Vi välkomnar förslaget att säkerställa en säker behandlingsmiljö och stärka tillsynen för att skydda integriteten hos hälsodata.

Följande risker vill vi dock uppmärksamma:

Kostsamma säkerhetsanpassningar: Kraven på säkerhetsstandarder kan

bli svåra att möta för mindre kommuner med begränsade personella och ekonomiska resurser.

Integritetsproblem: Delning av känsliga data ökar risken för integritetsintrång, särskilt inom socialtjänsten som hanterar information om utsatta grupper.

Förslag:

- Tillhandahåll tekniska lösningar och stöd anpassade för socialtjänstens behov.
- Utveckla robusta säkerhetsstandarder och samtyckesprocesser för att skydda klienternas integritet.

Utredningsförslaget: Avsnitt "5.2. Samordning och samarbete mellan myndigheter "

Vi stödjer förslaget att Socialstyrelsen ska ha en samordnande roll för EHDS i Sverige.

Följande risker vill vi dock uppmärksamma:

Centralisering och maktkoncentration: Socialstyrelsens samordnande roll riskerar att minska lokalt inflytande och flexibilitet, vilket är kritiskt för socialtjänsten som arbetar nära medborgarna.

Otydlig ansvarsfördelning: Ansvarsfördelningen mellan myndigheter är inte tillräckligt tydlig, vilket kan skapa ineffektivitet.

Förslag:

- Inför mekanismer som garanterar att lokala och regionala behov inkluderas i samordningen.
- Utveckla tydliga riktlinjer för att undvika överlappande ansvar och säkerställa att inga uppgifter faller mellan stolarna.

Referenser:

Ranerup, A., & Svensson, L. (2023). Automated decision-making, discretion and public values: a case study of two municipalities and their case management of social assistance. *European Journal of Social Work*, 26(5), 948-962.

Suksi, M. (2021). Administrative due process when using automated decision-making in public administration: some notes from a Finnish perspective. *Artificial Intelligence and Law*, 29(1), 87–110.